

โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Active Learning Teacher Competency Program for Enhancing Students'
Analytical Thinking in Schools under Local Government Organization

ทनुภา สายทิพย์¹ และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์²

Thanupa Saithip and Sutum Tummatasananon

Received: September 12, 2025

Revised: June 25, 2026

Accepted: June 25, 2026

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาข้อมูลพื้นฐาน 2) สร้างและตรวจสอบยืนยันโปรแกรม 3) ทดลองใช้โปรแกรม และ 4) ประเมินโปรแกรม วิธีดำเนินการวิจัยแบ่งเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน กลุ่มตัวอย่างในการศึกษาสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์เป็นครู 301 คน โดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้น เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพปัจจุบันมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.55-0.88 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.85 แบบสอบถามสภาพที่พึงประสงค์มีค่าอำนาจจำแนกรายข้อ อยู่ระหว่าง 0.58-0.89 มีความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.90 และศึกษาแนวทางการสร้างโปรแกรมฯ เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน ที่ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง ขั้นตอนที่ 2 สร้างและตรวจสอบยืนยันโปรแกรมฯ โดยผู้ทรงคุณวุฒิในการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญ 9 คน เลือกแบบเจาะจง ใช้ประเด็นการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและแบบสอบถามความเหมาะสม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 ขั้นตอนที่ 3 ทดลองใช้โปรแกรมฯ โดยครู 10 คน โดยสมัครใจ ใช้แบบทดสอบและแบบสังเกตพฤติกรรม มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00 และ 4) ประเมินโปรแกรมฯ โดยผู้ใช้ 10 คน เลือกแบบเจาะจง ใช้แบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ และแบบสอบถามความพึงพอใจ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง อยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

¹⁻² มหาวิทยาลัยศรีปทุม; Sripatum University

Corresponding author, e-mail: thanupa5916@gmail.com, Tel. 062-9155916

ผลการวิจัยพบว่า 1) ข้อมูลพื้นฐานสภาพปัจจุบันมีการดำเนินการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็น ความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 คือ การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 2) โปรแกรมประกอบด้วย หลักการ วัตถุประสงค์ เนื้อหา แนวทางการพัฒนา และแนวทางการประเมิน มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด 3) ครูที่ใช้โปรแกรม มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์โดยรวม 75.22 พัฒนาการสูง และผ่าน เกณฑ์การประเมินทุกคน และ 4) โปรแกรมมีความเหมาะสม ความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และผู้ใช้มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด

คำสำคัญ: โปรแกรม, สมรรถนะครู, การจัดการเรียนรู้รุก, การคิดวิเคราะห์

Abstract

The purposes of this research article were 1) to study background information; 2) to develop and validate the program; 3) to implement the program; and 4) to evaluate the program. The research methodology was divided into four phases as follow: Step 1: Study of background information. The sample group use to study the current and desirable states of teachers consisted of 301 teachers, obtained through stratified random sampling. The research instruments included a current state questionnaire with item discrimination powers ranging from 0.55-0.88 and a reliability coefficient of 0.85, and a desirable state questionnaire with item discrimination powers ranging from 0.58-0.89 and a reliability coefficient of 0.90. Additionally, the study of guidelines for developing the program employed a qualitative research design, utilizing semi-structured interviews with 3 experts selected through purposive sampling. Step 2: Program Development and Validation. This phase involved validation by 9 experts through a expert seminar, who were selected via purposive sampling. The instruments used were the expert seminar discussion guidelines and a suitability questionnaire, which yielded an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00. Step 3: Program Implementation. The program was trialed with 10 volunteer teachers. The research instruments included a test and a behavioral observation form, both of which

possessed an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00. Step 4: Evaluation of the program by 10 purposively selected users using appropriateness, usefulness, and satisfaction questionnaires, with an Index of Item-Objective Congruence (IOC) ranging from 0.80 to 1.00. The research findings revealed that regarding background information, the overall implementation of the current state was at a moderate level, while the desirable state was overall at the highest level. Based on the needs assessment, the top priority was the design of active learning management. Priority Needs were: 1) the design of active learning management; 2) the program consisting of principles, objectives, content, development guidelines, and evaluation guidelines was rated at the highest level of appropriateness; 3) teachers who implemented the program achieved an overall relative gain score of 75.22, indicating a high level of development, and all of them passed the evaluation criteria; and 4) the program's appropriateness and usefulness were at the highest level, and user satisfaction was also at the highest level.

Keywords: Program, Teacher Competency, Active Learning Management, Critical Thinking

บทนำ

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดหรือลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเน้นพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งมุ่งให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ใน ชีวิตประจำวันได้จริง (กุลิสรา จิตรชญาวนิช, 2565) มีความสำคัญในการส่งเสริมการมีอิสระ ทางด้านความคิด และการกระทำของผู้เรียน การมีวิจารณ์ญาณ และการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมี โอกาสมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง และมีการใช้วิจารณ์ญาณในการคิดและตัดสินใจในการปฏิบัติ กิจกรรมนั้น และเป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้อ่าน ฟัง และคิดอย่างลุ่มลึก ผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้สื่อ กิจกรรมการเรียนรู้ และ

การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ (มนสิข สิริสมบุรณ์, 2565) การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้ ในเนื้อหาวิชาที่เป็นการบูรณาการ และสามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการ ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาการแก้ปัญหาทางวิทยาศาสตร์ และได้เผชิญกับปัญหด้วยตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความหมายสำคัญช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง (Hmelo and Everson, 2000) และจากการศึกษางานวิจัยพบว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน ส่งผลให้นักเรียนมี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าเกณฑ์ร้อยละ 70 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (นันทนาฐานวิเศษ และวาสนา กิรติจำเริญ, 2561) ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ ดังนี้ 1) การ กำหนดปัญหา 2) การวางแผนการเรียนรู้ 3) การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล 4) การสรุปและนำเสนอ ผล และ 5) การสะท้อนคิดและประเมินผล (Duch, Groh and Allen, 2001)

การจัดการเรียนรู้ของครูยังไม่ประสบความสำเร็จในเชิงปฏิบัติเท่าที่ควร ดังที่มีการ นำเสนอเหตุผลเนื่องจากผู้สอนยังมีความเคยชินกับการสอนแบบเก่าที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง ร่วมกับการ ขาดความรู้ความเข้าใจในการสอนแบบใหม่ที่เหมาะสมกับผู้เรียนสำหรับยุคศตวรรษที่ 21 ที่มี องค์ความรู้ใหม่เกิดขึ้นมากมายในทุกวินาที การสอนแบบเดิมจะไม่สามารถพัฒนาให้ผู้เรียนนำ ความรู้ที่ได้จากการเรียนไปปฏิบัติได้ดี และอาจไม่ส่งเสริมต่อสมรรถนะที่สำคัญของผู้เรียนในยุค ศตวรรษที่ 21 ทั้งนี้ผู้สอนบางส่วนมักมุ่งเน้นการสอนอย่างไม่เป็นระบบแบบแผน หรือเลือกรูปแบบ การสอนที่ไม่เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนจึงอาจทำให้ผู้เรียนเกิดความเบื่อหน่ายหรือเกิด ทัศนคติในแง่ลบได้อีกด้วย (นนทลี พรธาดาวิทย์, 2561) และจากการรายงานการจัดการศึกษา พบประเด็นสำคัญ คือการขาดการใช้เทคโนโลยีหรือกิจกรรมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การสอนเน้นการบรรยาย ไม่กระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์ และหลายรายยังเน้นการสอนแบบ ท่องจำและไม่ได้ปรับเปลี่ยนตามศตวรรษที่ 21 ซึ่งจำเป็นต้องเสริมสร้างสมรรถนะครูให้สามารถจัด กิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563)

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครู มีหน้าที่หลักในการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ ได้ศึกษาสภาพ ปัญหาของการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของ นักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า ครูมีความคาดหวังหรือต้องการเสริมสร้าง สมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน สอดคล้องกับ การวิจัยของเพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการ จัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง ขณะที่สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของเกษร คำวิโส และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์ (2569) ได้วิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างทักษะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบัน อยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์ อยู่ในระดับมากที่สุด และความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 ด้านการนำเสนอสถานการณ์ ผู้วิจัยจึงได้วิจัยเรื่อง โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นแนวทางในการช่วยให้ครูได้รับการเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน อันจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศไทยเป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพตามวัตถุประสงค์ต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
2. เพื่อสร้างและตรวจสอบยืนยันโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
3. เพื่อทดลองใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น
4. เพื่อประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

วิธีดำเนินการวิจัย

บทความวิจัยนี้เป็นการวิจัยโดยใช้กระบวนการวิจัยและพัฒนา (Research and Development) และแบ่งการดำเนินการออกเป็น 4 ขั้นตอน ประกอบด้วย

1. การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 1) การศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ ความต้องการจำเป็น และ 2) การศึกษาแนวทางการสร้างโปรแกรม โดยการศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และความต้องการจำเป็น ประชากร ได้แก่ ครูหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ จากโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 301 แห่ง รวม จำนวน 301 คน (กรมส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น,

2567) กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ จากโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำนวน 169 คน โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random sampling) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) ดังนี้ 1) เปิดตารางโดยใช้สูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) 2) ผู้วิจัยคำนวณหาจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามสัดส่วนของประชากรที่ได้มาโดยใช้การสุ่มอย่างง่าย โดยใช้หน่วยการสุ่มเป็นประเภทของโรงเรียน ได้แก่ 1) โรงเรียนในบริหารส่วนจังหวัด 2) โรงเรียนเทศบาลนคร และ 3) โรงเรียนเทศบาลเมือง ให้ได้จำนวนครบตามสัดส่วน โดยใช้เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบัน มีค่าความเชื่อมั่น 0.89 และสภาพที่พึงประสงค์ มีค่าความเชื่อมั่น 0.91 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการขอหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลจากมหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น ส่งโดยใช้รูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ Google Form ได้กลับคืนมา 169 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และศึกษาแนวทางการสร้างโปรแกรมจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิในโรงเรียนที่มีวิธีปฏิบัติที่เป็นเลิศเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 3 คน เลือกแบบเจาะจง โดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง มีค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นและพรรณนาวิเคราะห์

2. การสร้างและตรวจสอบยืนยันโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้วิจัยร่างโปรแกรมด้วยตนเองจากข้อมูลในขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐาน ผ่านการตรวจสอบยืนยันโดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ (Connoisseurship) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 9 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง โดยใช้เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิที่เป็นคณาจารย์ภาควิชาบริหารการศึกษา ภาควิชาหลักสูตรและการสอน และผู้บริหารการศึกษา ที่มีประสบการณ์ 10 ปีขึ้นไป เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นประเด็นการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญ มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการสรุปประเด็นและพรรณนาวิเคราะห์ และแบบสอบถามความเหมาะสม มีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยผู้วิจัยจัดการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง หลังจากที่ได้แก้ไขโปรแกรมตามคำแนะนำของผู้ทรงคุณวุฒิพร้อมกับสร้างคู่มือการใช้แล้วนำไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ (ชุดเดิม) ประเมินความเหมาะสม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การทดลองใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยผู้วิจัยจัดการ

พัฒนาตามแนวทางการพัฒนาโดยใช้หลักการพัฒนาแบบผสมผสานตามสัดส่วน 70: 20: 10 มีครูที่สมัครใจเข้ารับการพัฒนา 10 คน โดยสมัครใจ จากโรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น ระยะเวลาการทดลองใช้ 1 ภาคเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีแบบทดสอบ และแบบสังเกตพฤติกรรมตามโปรแกรม เก็บรวบรวมข้อมูลโดย 1) ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติ 2 วัน การมีการทดสอบความรู้ความเข้าใจและประเมินตนเองโดยใช้แบบสังเกตด้วยตนเอง มีการทดสอบหลังการพัฒนา และ 3) สังเกตพฤติกรรมโดยการนิเทศติดตามจากวิทยากร วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดลองใช้โปรแกรมการอบรมนี้ เป็นการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้แนวทางการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) ซึ่งเป็นการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยใช้ปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในชีวิตหรือใกล้เคียงกับชีวิตจริงมาเป็นตัวกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง ผ่านกระบวนการสืบค้น วิเคราะห์ และสังเคราะห์องค์ความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพัฒนาทักษะในการแก้ปัญหาและเรียนรู้ด้วยตนเอง ประกอบด้วย การกำหนดปัญหา การวางแผนการเรียนรู้ การค้นคว้าและรวบรวมข้อมูล การสรุปและนำเสนอผล และการสะท้อนคิดและประเมินผล อันจะส่งผลให้นักเรียนมีการคิดวิเคราะห์บรรลุตามวัตถุประสงค์

4. การประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยการตอบแบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นไปได้ และประเมินความพึงพอใจโดยผู้ใช้โปรแกรม 10 คน โดยการเลือกแบบเจาะจง เกณฑ์การคัดเลือก ได้แก่ สมัครเข้าร่วมประชุมเชิงปฏิบัติการ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความเหมาะสมและความเป็นประโยชน์ ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80-1.00 และแบบสอบถามความพึงพอใจ ค่าดัชนีความสอดคล้อง เท่ากับ 1.00 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการตอบแบบสอบถามหลังการพัฒนาตามโปรแกรม โดยผู้วิจัยดำเนินการด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้เกณฑ์ค่าเฉลี่ย

สรุปผลการวิจัย

1. วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาข้อมูลพื้นฐานสำหรับสร้างโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผลการวิจัยดังตาราง 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์ และค่าความต้องการจำเป็น โดยรวมรายด้าน

รายการ	สภาพปัจจุบัน			สภาพที่พึงประสงค์			PNI (I-D) D	ลำดับ
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับการดำเนินงาน		
1. ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.26	0.46	ปานกลาง	4.67	0.41	มากที่สุด	0.432	1
2. ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก	3.38	0.46	ปานกลาง	4.61	0.45	มากที่สุด	0.363	2
3. ด้านการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้เชิงรุก	3.39	0.43	ปานกลาง	4.60	0.46	มากที่สุด	0.358	3
4. ด้านการประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	3.43	0.42	ปานกลาง	4.54	0.53	มากที่สุด	0.322	4
โดยรวม	3.37	0.44	ปานกลาง	4.60	0.46	มากที่สุด	0.368	

จากตารางที่ 1 สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.37$, S.D. = 0.44) สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.60$, S.D. = 0.46) ลำดับความต้องการจำเป็น เรียงลำดับความต้องการจำเป็นจากมากไปหาน้อย ลำดับที่ 1 ด้านการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ($PNI_{\text{modified}} = 0.432$)

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อสร้างและตรวจสอบยืนยันโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการ ประกอบด้วย เป็นโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนที่เน้นภาระงานที่ปฏิบัติจริงของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ และที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ 2) วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูและเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 3) เนื้อหาประกอบด้วย 4 หน่วย ดังนี้ หน่วยที่ 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิด

วิเคราะห์ของนักเรียน หน่วยที่ 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน หน่วยที่ 3 การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และ หน่วยที่ 4 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก 4) แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วย การศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการปฏิบัติจริง และ 5) แนวทางการประเมิน ประกอบด้วย การประเมินสมรรถนะครูและการประเมินผลลัพธ์จากการใช้โปรแกรม ผลการตรวจสอบความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังตาราง 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความเหมาะสมของโปรแกรม

รายการ	ความเหมาะสม			ผลการประเมิน
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	
1. หลักการ	4.68	0.49	มากที่สุด	เป็นไปได้
2. วัตถุประสงค์	4.62	0.50	มากที่สุด	เป็นไปได้
3. เนื้อหา	4.58	0.50	มากที่สุด	เป็นไปได้
4. แนวทางการพัฒนา	4.70	0.49	มากที่สุด	เป็นไปได้
5. แนวทางการประเมิน	4.60	0.51	มากที่สุด	เป็นไปได้
โดยรวม	4.64	0.50	มากที่สุด	เป็นไปได้

จากรายการที่ 2 พบว่า ผลการตรวจสอบความเหมาะสมโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.64$, S.D. = 0.50)

3. วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อทดลองใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังตาราง 3

ตารางที่ 3 ผลการวัดความรู้ความเข้าใจก่อน-หลังการเสริมสร้างสมรรถนะครู

คนที่ (10)	ก่อนพัฒนา (20)	หลังพัฒนา (20)	คะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์	ระดับพัฒนาการ	ผลการประเมิน
1	10	17	70.00	สูง	ผ่าน
2	10	17	70.00	สูง	ผ่าน
3	11	17	66.67	สูง	ผ่าน
4	12	18	75.00	สูง	ผ่าน

คนที่ (10)	ก่อนพัฒนา (20)	หลังพัฒนา (20)	คะแนน พัฒนาการ สัมพัทธ์	ระดับ พัฒนาการ	ผลการ ประเมิน
5	10	18	80.00	สูงมาก	ผ่าน
6	10	18	80.00	สูงมาก	ผ่าน
7	10	18	80.00	สูงมาก	ผ่าน
8	12	18	75.00	สูง	ผ่าน
9	11	19	88.89	สูงมาก	ผ่าน
10	11	17	66.67	สูง	ผ่าน
$\bar{X}$	10.70	17.70	75.22	สูง	ผ่าน
S.D.	0.82	0.67	7.12		

จากตารางที่ 3 พบว่า มีครูที่สมัครใจเข้ารับการพัฒนา 10 คน โดยสมัครใจ จากโรงเรียนเทศบาลสวนสนุก จังหวัดขอนแก่น ระยะเวลาการทดลองใช้ 1 ภาคเรียน เก็บรวบรวมข้อมูลโดย 1) ศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเอง 2) การจัดประชุมเชิงปฏิบัติ 2 วัน การมีการทดสอบความรู้ความเข้าใจและประเมินตนเองโดยใช้แบบสังเกตด้วยตนเอง มีการทดสอบหลังการพัฒนา และ 3) สังเกตพฤติกรรมโดยการนิเทศติดตามจากวิทยากร ครูที่ใช้โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีคะแนนพัฒนาการสัมพัทธ์โดยรวม 75.22 พัฒนาการสูง และผ่านเกณฑ์การประเมินทุกคน

4. วัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อประเมินโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังตาราง 4

ตารางที่ 4 ผลการประเมินมาตรฐานความเหมาะสมและมาตรฐานความเป็นประโยชน์

รายการ	ความเหมาะสม				ความเป็นประโยชน์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ผลการ ประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ผลการ ประเมิน
1. หลักการ	4.65	0.50	มากที่สุด	ผ่าน	4.72	0.50	มากที่สุด	ผ่าน
2. วัตถุประสงค์	4.62	0.51	มากที่สุด	ผ่าน	4.75	0.51	มากที่สุด	ผ่าน

รายการ	ความเหมาะสม				ความเป็นประโยชน์			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ผลการประเมิน	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ผลการประเมิน
3. เนื้อหา	4.70	0.51	มากที่สุด	ผ่าน	4.70	0.49	มากที่สุด	ผ่าน
4. แนวทางการพัฒนา	4.64	0.50	มากที่สุด	ผ่าน	4.71	0.51	มากที่สุด	ผ่าน
5. แนวทางการประเมิน	4.71	0.51	มากที่สุด	ผ่าน	4.72	0.50	มากที่สุด	ผ่าน
โดยรวม	4.66	0.51	มากที่สุด	ผ่าน	4.72	0.50	มากที่สุด	ผ่าน

จากตาราง 4 พบว่า ด้านความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.66$, S.D. = 0.51) และด้านความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X} = 4.72$, S.D. = 0.50) ผลการประเมิน ค ว า ม พึงพอใจโดยผู้ใช้อยู่ในระดับมากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็น ลำดับที่ 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาเอกสารและสังเคราะห์องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ของการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก และแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน (PBL) เมื่อได้องค์ประกอบจากการสังเคราะห์ความถี่แล้วนำเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิประเมินความเหมาะสมเพื่อนำไปสร้างเครื่องมือในการศึกษาข้อมูลพื้นฐานในประเด็นสภาพปัจจุบันสภาพที่พึงประสงค์และวิเคราะห์ความต้องการจำเป็นผ่านการตอบแบบสอบถามโดยกลุ่มตัวอย่างที่เป็นครูหัวหน้ากลุ่มบริหารวิชาการ จากโรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นทั่วประเทศ ที่เป็นตัวแทนของครูตอบแบบสอบถามทำให้ทราบสภาพปัจจุบันมีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง แสดงให้เห็นว่าครูยังขาดความรู้ความเข้าใจและมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนยังไม่ประสบผลสำเร็จ ส่งผลให้สภาพที่พึงประสงค์ซึ่งเป็นสภาพที่คาดหวังให้เกิดขึ้นในอนาคตอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าครูมีความประสงค์ที่จะเสริมสร้างสมรรถนะในการ

จัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้เกิดผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้ เมื่อนำค่าเฉลี่ยทั้งสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์มาวิเคราะห์ความต้องการจำเป็น พบว่า การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความต้องการจำเป็นอยู่ลำดับที่ 1 แสดงให้เห็นว่าการออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นองค์ประกอบสำคัญเป็นจุดเริ่มต้นของการจัดการเรียนรู้เชิงรุกที่จะส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์เพราะเปรียบเสมือนการวางแผนเพื่อจะนำไปสู่การปฏิบัติจริงต่อไป ดังที่ กุณิศรา จิตรชนวนาณิ (2565) ได้นำเสนอว่า การจัดการเรียนรู้เชิงรุก เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดหรือลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเน้นพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้ครบทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งมุ่งให้ผู้เรียนสามารถสร้างองค์ความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง สอดคล้องกับงานวิจัยของบรรจง วันทา (2567) พบว่า สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็นลำดับที่ 1 การกล้าคิดสร้างสรรค์

2. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วย 5 ส่วน ดังนี้ 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) แนวทางการพัฒนา และ 5) แนวทางการประเมิน ผลการตรวจสอบความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานทั้งเชิงปริมาณจากการส่งเคราะห์เอกสารและวิเคราะห์แบบสอบถาม อีกทั้งศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิที่มีคุณสมบัติเป็นอาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ประสบความสำเร็จในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน นำมายกร่างโปรแกรมและตรวจสอบยืนยันจากผู้ทรงคุณวุฒิโดยใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้ได้นวัตกรรมที่มีคุณภาพ ประกอบด้วย คณาจารย์ภาควิชาการ บริหารการศึกษา คณาจารย์ภาควิชาหลักสูตรและการสอน และผู้บริหารการศึกษา ที่มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 10 ปี โปรแกรมดังกล่าวจึงมีความเหมาะสมอยู่ในระดับมากที่สุด ดังที่ มนสิข สิริสมบุญ (2565) นำเสนอว่า การส่งเสริมการมีอิสระทางด้านความคิด และการกระทำของผู้เรียน การมีวิจรรย์ญาณ และการคิดสร้างสรรค์ ผู้เรียนจะมีโอกาสมีส่วนร่วมในการปฏิบัติจริง และมีการใช้วิจรรย์ญาณในการคิดและตัดสินใจในการปฏิบัติกิจกรรมนั้น และเป็นกระบวนการสร้างสถานการณ์ให้ผู้เรียนได้อ่าน พูด ฟัง และคิดอย่างลุ่มลึกผู้เรียนจะเป็นผู้จัดระบบการเรียนรู้ด้วย

ตนเอง ประกอบด้วย การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุก การจัดการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้สื่อ กิจกรรมการเรียนรู้ และ การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยจะส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสีสุข และสุ ธรรม ธรรมทัศน์านนท์ (2568) พบว่า โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุก โดยใช้โครงงานเป็นฐาน ประกอบด้วย 1) หลักการ 2) วัตถุประสงค์ 3) เนื้อหา 4) แนวทางการ พัฒนา และ 5) แนวทางการประเมิน ผลการประเมินความเป็นไปได้มากที่สุด

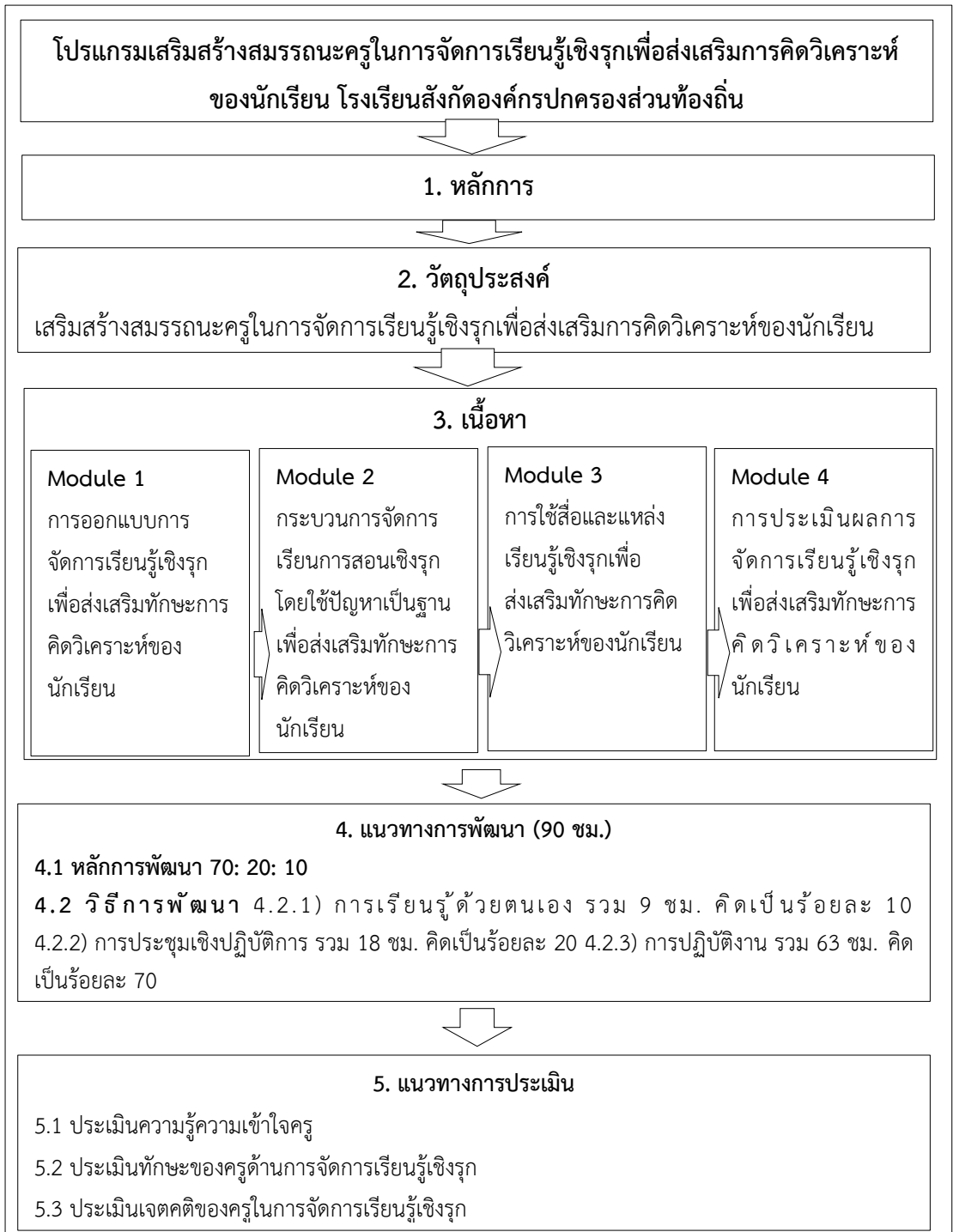
3. คะแนนทดสอบความรู้ความเข้าใจหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาและผ่าน เกณฑ์การประเมินทุกคน และพฤติกรรมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาทุกหน่วย ทั้งนี้เป็น เพราะ ว่า ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมที่สร้างขึ้นจากข้อมูลทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพที่ผ่านการ ตรวจสอบยืนยันโดยผู้ทรงคุณวุฒิจากการสัมมนาอิงผู้เชี่ยวชาญและประเมินความเหมาะสมนำมา สร้างคู่มือการใช้สำหรับนำไปใช้ทดลองกับกลุ่มเป้าหมายที่เป็นครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยพัฒนาตามแนวทางการพัฒนาตามสัดส่วนในหลักการพัฒนา 70: 20: 10 มีวิธีการพัฒนา ประกอบด้วย การเรียนรู้ด้วยตนเอง 9 ชั่วโมง การประชุมเชิงปฏิบัติการ 18 ชั่วโมง มีการดำเนินการ 2 รูปแบบ คือออนไลน์ 6 ชั่วโมง และออนไซต์ 12 ชั่วโมง และปฏิบัติจริง 63 ชั่วโมง ด้วยการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ผ่านชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) รวม 90 ชั่วโมง จากการดำเนินการตาม ขั้นตอนดังกล่าว พบว่าครูที่เข้ารับการพัฒนามีความรู้ความเข้าใจและพฤติกรรมที่ผ่านเกณฑ์การ ประเมินทุกคน ดังที่ Hmelo and Everson (2000) ได้นำเสนอว่า การเรียนแบบใช้ปัญหาเป็นฐาน จะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนได้รับความรู้ในเนื้อหาวิชาที่เป็นการบูรณาการ และสามารถนำความรู้ไป ประยุกต์ใช้เป็นเครื่องมือในการจัดการปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ พัฒนาการแก้ปัญหาทาง วิทยาศาสตร์ และได้เผชิญกับปัญหาด้วยตนเองซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความหมายสำคัญช่วย ให้ นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐพงศ์ ลำภูทอง (2565) พบว่า คะแนน ประเมินความรู้และระดับพฤติกรรมหลังการพัฒนาสูงกว่าก่อนการพัฒนาประสิทธิผลของรูปแบบ การเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ ประกอบด้วยทักษะด้านการคิดเชิงวิพากษ์ นักเรียนมีทักษะด้านการคิดเชิงวิพากษ์มีพัฒนาการสูงขึ้น พฤติกรรมการมีทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ พัฒนาสูงขึ้น

4. โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิด วิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความเหมาะสมและความเป็น ประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด ผลการประเมินความพึงพอใจโดยผู้ใช้โปรแกรม 10 คน อยู่ในระดับ มากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้วิจัยได้นำโปรแกรมไปใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่เกิดจากความสมัครใจเป็น

ครู 10 คน มาเข้ารับการเสริมสร้างสมรรถนะตามแนวทางการพัฒนาครบถ้วนทั้งการเรียนรู้ด้วยตนเอง การประชุมเชิงปฏิบัติการ และการปฏิบัติจริง ตามสัดส่วนในเวลาที่กำหนด มีการนิเทศ กำกับ ติดตาม จากวิทยากรร่วมกับหน่วยงานต้นสังกัดอย่างเป็นรูปธรรม และผู้เข้ารับการเสริมสร้างสมรรถนะครูตามโปรแกรมมีวินัยในการปฏิบัติตามข้อกำหนดในคู่มือจนผ่านการประเมินในทุกหน่วยการพัฒนาแสดงให้เห็นว่าโปรแกรมที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถนำไปขยายผลให้ยั่งยืนต่อไปได้ ดังที่ อมรวิรัช นาครทรรพ (2559) ได้นำเสนอว่า การพัฒนาอย่างมีคุณภาพควรอยู่ในรูปของโปรแกรมที่มีขั้นตอน วัตถุประสงค์ และกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน โดยยึดหลักการมีส่วนร่วม และการประเมินผลที่เน้นผลลัพธ์ของการเรียนรู้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรจันทร์ ภูทะวัง (2565) พบว่า โปรแกรม มีความเหมาะสม อยู่ในระดับมาก และความเป็นไปได้โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

องค์ความรู้ใหม่

องค์ความรู้ใหม่ที่ได้จากการวิจัยเรื่อง “โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ” ดังแผนภาพต่อไปนี้

ภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย

จากภาพที่ 1 องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัยในการพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พบว่า มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ส่วน คือ 1) หลักการ โดยใช้หลักการเรียนรู้แบบผสมผสาน ผสมกับหลักการแลกเปลี่ยนเรียนรู้โดยใช้ชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้เป็นส่วนที่ครอบคลุมส่วนอื่น ๆ ให้มีการพัฒนาให้ตรงประเด็นเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามวัตถุประสงค์ 2) วัตถุประสงค์ เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 3) เนื้อหา ประกอบด้วย 4 Module ดังนี้ Module 1 การออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน Module 2 กระบวนการจัดการเรียนการสอนเชิงรุกโดยใช้ปัญหาเป็นฐานเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน Module 3 การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน และ Module 4 การประเมินผลการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน 4) แนวทางการพัฒนา ประกอบด้วยหลักการพัฒนาตามหลัก 70: 20: 10 ร้อยละ 70 เป็นการเรียนรู้จากการฝึกปฏิบัติจริง ในการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน ร้อยละ 20 เป็นการฝึกอบรมหรือการเรียนรู้จากบุคคลอื่น วิธีพัฒนาเป็นการประชุมเชิงปฏิบัติการ และร้อยละ 10 เป็นการศึกษาเรียนรู้ด้วยตนเองจากแหล่งต่าง ๆ วิธีพัฒนาเป่าเรียนรู้ด้วยตนเอง และ 5) แนวทางการประเมินโดยยึดวัตถุประสงค์เป็นหลักให้ดำเนินไปโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. กรมส่งเสริมองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ควรกำหนดนโยบายเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยกำหนดจุดเน้นตามสภาพความพร้อมของแต่ละพื้นที่โดยคำนึงถึงหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นสำคัญ
2. ผู้บริหารการศึกษาในระดับจังหวัด กำหนดนโยบายและจุดเน้นให้สอดคล้องกับนโยบายการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยคำนึงถึงความพร้อมในแต่ละพื้นที่อีกทั้งมีการนิเทศกำกับติดตามแบบมีส่วนร่วมอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำนโยบายเกี่ยวกับการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น กำหนดในแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาเพื่อเป็นกรอบในการเสริมสร้างสมรรถนะครูสู่การพัฒนาคุณภาพผู้เรียน
2. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรกำหนดโครงสร้างของสถานศึกษาโดยเฉพาะอย่างยิ่ง กลุ่มบริหารงานวิชาการโดยคำนึงถึงความรู้ความสามารถของบุคลากรเพื่อการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างมีประสิทธิภาพ
3. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ ไปใช้ในการเสริมสร้างสมรรถนะครูในการจัดการเรียนรู้เชิงรุกเพื่อส่งเสริมการคิดวิเคราะห์ของนักเรียน โรงเรียนสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างเป็นรูปธรรม และมีการนิเทศ กำกับ ติดตาม อย่างต่อเนื่อง

เอกสารอ้างอิง

- กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2567). รายงานประจำปี 2567. กรุงเทพฯ: ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- กุลิสรา จิตรขญาณิช. (2565). การจัดการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เกษร คำวิโส และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2569). โปรแกรมเสริมสร้างทักษะครูในการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์ของนักเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 14(1), 286-299.
- ณัฐพงษ์ ลำภูทอง. (2565). การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงวิพากษ์สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 7(3), 283-295.
- นนทลี พรธาดาวิทย์. (2561). การจัดการเรียนรู้แบบ Active learning (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล เอ็ดดูเคชั่น.
- นันทนา ฐานวิเศษ และวาสนา กิรติจำเริญ. (2561). การศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หน่วยการเรียนรู้งานและพลังงานและความสามารถในการแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษา

ปีที่ 4 ด้วยการจัดการเรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 29(2), 43-50.

บรรจง วันทา. (2567). รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำการเรียนรู้ยุคใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาพลันธุ์. (วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต). ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาเขตขอนแก่น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

เพชรจันทร์ ภูทะวัง. (2565). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มนตรี วงษ์สะพาน. (2556). การยกระดับการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยกระบวนการคิดวิเคราะห์. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, 13(2), 125-139.

มนสิข สีทธิสมบุรณ์. (2565). กลยุทธ์การจัดการเรียนรู้เชิงรุก. พระนครศรีอยุธยา : โรงพิมพ์มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สายฟ้า หาสีสุข และสุธรรม ธรรมทัศนานนท์. (2568). โปรแกรมเสริมสร้างสมรรถนะครูด้านการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยใช้โครงงานเป็นฐาน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 13(3), 940-954.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). ผลการประเมินคุณภาพการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อมรวิรัช นาครทรรพ. (2559). การศึกษาในวิถีชุมชน: การสังเคราะห์ประสบการณ์ในชุมชน. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

Duch, B. J., Groh, S. E., & Allen, D. E. (2001). *The power of problem-based learning: A practical "how to" for teaching undergraduate courses in any discipline*. Sterling, VA : Stylus Publishing.

Hmelo, C. E., & Evensen, D. H. (2000). *Problem-based learning: A research perspective on learning interactions*. Mahwah, NJ : Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970) Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(2), 607-610.